

Bijlage: reflectie over de positie van Iglesia Reformada in Nicaragua

Iglesia Reformada in de context van Nicaragua

Iets waar we altijd van overtuigd geweest zijn, is het principe dat de kerken die we als zendelingen zouden stichten, geworteld en gegrond zouden moeten zijn in de context van Nicaragua. Dat is met de Iglesia Reformada Fuente de Vida het geval geworden. De gemeente is zich bewust van het eigene en ook van de bijzondere positie die ze inneemt. Enerzijds is er via ons een grote invloed van de gereformeerde traditie (het Woord staat centraal, ook de genade van God en het geloof gewerkt door de Heilige Geest, het belang van verbond en sacrament), anderzijds de grote invloed vanuit de eigen (Nicaragüense) geschiedenis (Nicaragua een land en cultuur met christelijke wortels vanwege de Iglesia Católica, de ervaring van de armoede, strijd voor gerechtigheid, Sandinisme en het gevoel van afgewezen worden door de Iglesias Evangélicas / Pentecostales). Aanvankelijk voelden de mensen van de Iglesia Reformada dat hun kerk een soort 'schuilkerk' was, afgewezen door de rest, nu zijn de mensen trots op de eigen positie die het mogelijk maakt om zonder verloochening van het verleden, zonder ontworteling door te gaan, van Católica Reformada te worden, want die behoefte is er. Leandra is er een voorbeeld van. Als vroom katholiek meisje op de middelbare school wilde ze een leven in dienst van God leven. Ze dacht er over om non te worden. Toen ze de kerkdiensten van de Iglesia Reformada ging bezoeken, voelde ze, wist ze, dat ze hier thuis hoorde. Ze hoefde haar doop, haar devotie, haar verleden als 'Católica' niet te verloochenen, maar ze kon doorgroeien en opbloeien in de Schrift, de uitleg en de toepassing daarvan. Het zijn mensen als Leandra die het vermogen hadden om te luisteren, te ontvangen en om tegelijkertijd -zonder vrees en schaamte- een vertaalslag te maken overeenkomstig de eigen situatie, cultuur en beleving. Als zendelingen konden / kunnen we dat niet. We konden dichtbij komen, ons identificeren, maar we zijn nooit 'de ander' geworden. We bleven onszelf, maar gaven de ander de ruimte om dat ook te zijn. Daaruit is de Iglesia Reformada ontwikkeld. Voor ons gevoel is er een stevige basis gelegd voor een kerk die in Nicaragua 'inheems' is, eigen is aan de beleving van het mens-zijn in Nicaragua en daarmee toekomst heeft.

Een eigen positie ergens tussen 'católico en evangélico-pentecostal'

De Iglesia Reformada is een protestantse kerk geworden die voor het gevoel van de mensen, zeker in San Rafael, ergens tussen de Iglesia Católica en de Iglesias Evangélicas / Pentecostales (Pinksterkerken) in staat. Aan de ene kant heeft dit te maken met een duidelijke afwijzing van de Iglesia Reformada door de Evangelische en Pentecostale Kerken, vanwege onze praktijk van de kinderdoop, het nadruk leggen op sacrament en ceremonie en klassieke elementen in de eredienst (zoals de lezing van de wet, het belijden van het christelijk geloof met de woorden van de Apostolische geloofsbelijdenis, het bidden van het Onze Vader, het gebruik maken van formulieren bij de bediening van de sacramenten). Aan de andere kant is er de laatste jaren ook sprake van een theologische ontwikkeling waarbij uitgesproken klassiek christelijke elementen benadrukt worden, elementen die deels in de Iglesia Católica overgebleven zijn, maar die in de Iglesias Evangélicas / Pentecostales van Nicaragua nauwelijks een rol spelen. De plaats van de Iglesia Reformada wordt nog specifieker vanwege de sociale praktijk, de identificatie met de armen en de strijd van de armen voor sociale gerechtigheid / identificatie met het Sandinisme, de prediking van de 'humildad', de christelijke nederigheid en het christelijk dienstbetoon, en het afwijzen van sterk

hiërarchische kerkelijke structuren. Deze brengt de Iglesia Reformada voor het gevoel van de mensen dicht bij de Comunidades Cristianas van de Katholieke Kerk, een beweging van onderaf, met nieuwe aandacht voor het bijbellezen, identificatie met de sandinistische revolutie en met de spiritualiteit van monnikenorden in de katholieke kerk die armoede en dienstbetoon voorstaan.

Het geloof (en beleving) in (van) God als de Santa Trinidad (Heilige Drie-eenheid)

Het eerste punt wat opvalt is een theologisch punt, een ontwikkeling in de richting van een nadrukkelijk geloven en beleven van God als de Santa Trinidad (Heilige Drie-eenheid), waarmee de Iglesia Reformada dichter bij de Katholieke traditie komt en verwijderd raakt van de Evangelisch-pentecostale tradities, waar God als Persoon beleefd wordt in Jezus Christus en de Heilige Geest als kracht en macht van God. Het verschil ligt vooral bij het geloven in God de Schepper, wat gevolgen heeft voor het beschouwen van de werkelijkheid (Gods schepping, gevallen in zonde, verlost en geheiligd in Jezus Christus). Er komt in de beleving plaats voor de eenheid tussen oorsprong en bestemming, tussen schepping, verlossing en heiliging en wordt er afstand genomen van het denken in tegenstellingen (verlossing en heiliging tegenovergesteld aan schepping).

Kinderdoop: verbond en sacrament

De Iglesia Reformada is overtuigd voorstander geworden van de praktijk van de kinderdoop (naast de volwassendoop) als sacrament van inlijving in het verbond van genade tussen God en zijn Gemeente, waar ook de (pasegeboren) kinderen van gelovige ouders bij behoren. De doop wordt gezien als het teken en zegel van het genadeverbond, dat spreekt over afwassing der zonden, heiliging door het bloed van Christus, van de genade die door de Heilige Geest uitgestort wordt in de harten van de gelovigen en de kinderen. Christelijke en kerkelijke opvoeding en onderwijs zijn hier onlosmakelijk mee verbonden. Het heeft jaren geduurd voor deze overtuiging diepgeworteld was. De Iglesia Reformada is deel van de protestantse traditie en wilde eenheid met de andere evangelische en pinksterkerken beleven. Onze geloofsovertuiging van verbond en sacrament en de praktijk van de kinderdoop heeft zoveel kritiek opgeleverd bij de andere protestantse kerken dat er langzaam maar zeker een kloof is ontstaan. We worden als 'Católica' terwijl we in veel andere opzichten (theologisch, de **kerkelijke** praktijk) ver verwijderd zijn van de Iglesia Católica. Deze aparte positie zorgt er echter voor dat católicos, die het niet eens zijn met veel zaken als beelden, heiligen, volksfeesten in de Iglesia Católica zich snel thuis voelen in de Iglesia Reformada. Er hoeft geen breuk gemaakt te worden met het geloof (doop, sacrament) waarmee mensen zich verbonden weten met het voorgeslacht. Dikwijls zijn het de oma's geweest die de kleinkinderen hebben opgevoed, begeleid van doop naar eerste communie en later naar de confirmación. Een streep halen door de band met het verleden ontwortelt de mensen met alle nadelige gevolgen van dien.

Waardering van de ceremonie

Een ander punt is de grote waarde die toegekend wordt aan sacrament en ceremonie. Er zijn ook nieuwe ceremonies ingevoerd, zoals de kerkelijke viering van de 15de verjaardag (nog alleen bij de meisjes), de dienst van verzoening (met openbare schuldbelijdenis), een kerkelijke ceremonie bij het burgerlijk huwelijk (als echtpaar nog niet toe is aan kerkelijke bevestiging), kerkelijke viering van moederdag. Aan de

basis van deze praktijken ligt het latijns-amerikaanse (indiaanse) gevoel voor het heilige en het besef dat God en mens elkaar ontmoeten via sacrament en ceremonie, aan de hand van vaste rituelen en vaste liturgie met formulieren waarin het Woord van God zeggingskracht heeft. Voor katholieken die lid worden van de Iglesia Reformada is dit een verrijking vanwege het 'formulier', het geschreven woord, de Bijbelse verkondiging. Voor mensen uit evangelische kerken, die vroeger katholiek waren, is er een spontane terugkeer naar oude beleving. Ik zie dat deze waarden spontaan naar voren komen en breed gedragen worden.

Kerk-zijn voor de armen

De Iglesia Reformada is een kerk met een duidelijk sociaal gezicht. We hebben als gemeente al veel werk verricht ten dienste van de wijk. Financieel gezien was dat mogelijk door te kunnen beschikken over geld uit Nederland. Nu de gemeente zelf verantwoordelijk is voor eigen financiën, zal eerst voor de eigen gemeente zorg gedragen worden. Pas als er projecten samen met Nederland uitgevoerd kunnen worden, zal dit weer realiteit worden.

Vrouwen als ambtsdragers

(a) Geen discussie geweest over 'de vrouw in het ambt'

Er is geen moment discussie geweest over 'de vrouw in het ambt'. We kennen deze discussie hier niet en ik heb deze ook niet ter sprake gebracht, want het zou een theoretische discussie geworden zijn. Mensen die gewend zijn om oplossingen te zoeken om te overleven voeren geen theoretische discussies.

(b) Mannelijk falen en vrouwelijke overlevingsdrang

We hebben hier te maken met een werkelijkheid waar mannen en vaders voor een groot deel van het menselijk bestaan afwezig zijn of niet de verantwoordelijkheden aanvaarden die ze van uit de aard van hun bestaan behoren te dragen. Wat mannen betreft is er daarom sprake van falen en verwijtbaar gedrag. De meeste christenvrouwen hier ontkennen niet dat God de man als hoofd (verantwoordelijke) van vrouw en gezin gesteld heeft, evenmin dat de roeping van de man is om te werken, de kost te verdienen, gezag uit te oefenen in gezin, kerk en maatschappij, maar de werkelijkheid is anders.

Vrouwen daarentegen aanvaarden wél de verantwoordelijkheid voor zichzelf, hun kinderen, de kerk en maatschappelijke taken (inclusief school, rechtspraak, politie en politiek). Dit is o.a. het gevolg van hun opvoeding als meisje, die duidelijk anders is dan de opvoeding van de jongens. Ook spelen overlevingsdrang voor zichzelf en hun kinderen hierin een rol.

(c) Ambt en gemeente horen bij elkaar

Ondanks het feit van een pragmatische benadering (er zijn geen mannen, daarom doen de vrouwen het), de kerk die functioneerde (met functionarissen) was er duidelijk behoefte aan de ambten. Deze behoefte ligt in de lijn van de opvattingen over hoe God zijn genade schenkt door Woord en Geest, via verbond en sacrament, vanuit de kerk als de bemiddelaar van het heil. Bij deze gedachten past ook het ambt als een instelling van God, waar God mensen toe roept, Zijn Woord, Geest en genade schenkt om dat ambt te bedienen. In afwezigheid van de man vervult de vrouw dit ambt.

(d) Bevestiging van ambtsdragers

In deze omstandigheid heb ik, samen met twee broeders ouderlingen uit de Christelijk Gereformeerde Petruskerk van Broeksterwoude 8 vrouwen in een ambt bevestigd, zodat daarmee een volwaardige, zelfstandige gemeente tot stand kwam. Met

vreugde en vol vrede heb ik dat gedaan. Het was in het belang van Gods gemeente in San Rafael.

(e) In de toekomst?

De beroeping van de ambtsdragers is voor een periode van vier jaar. Daarna willen we, samen met de twee andere gemeenten van de Iglesia Reformada (van Masaya en Managua) theologische inhoud en praktijk evalueren en formeler vaststellen dan tot nu toe het geval is. Er zal een belijdenisdocument opgesteld worden, en documenten die de kerkelijke praktijk regelen. De huidige situatie wat de ambten betreft, is uit de praktijk geboren. Het ligt in de lijn van de verwachting dat deze voortgezet wordt en dat er een theologische basis geformuleerd zal worden. Vrouwen in de Iglesia Reformada zijn zich bewust van hun dienende kracht en daarmee van hun geestelijke autoriteit. Ze voelen zich de 'moeders van de gemeente'. Het gaat hier niet om 'rechten', 'bevrijding van de vrouw', 'emancipatie', maar om 'moederschap in geestelijk opzicht'. In een land als Nicaragua, met een sterk ontwikkelde Maria-cultuur, ligt het voor de hand dat in de Iglesia Reformada, die toelaat om vanuit de wortels van het bestaan verder te ontwikkelen, er ook een protestantse invulling gegeven wordt aan het Maria-ideaal, 'Maria de moeder der gemeente'.

Al met al een zoektocht waarvan een aantal zaken nu vastgelegd worden in het proces van institueren van de gemeenten. Vol overgave nemen we deel aan deze zoektochten. Steeds minder als zendeling en steeds meer als consulent, ondersteunend aan de lokale ambtsdragers die gekozen worden. Maar in alles en door alles 'Dios Primero' en 'Si Dios quiere'. Het is een veel gehoorde uitdrukking onder ons. 'God de Eerste', 'als God het wil'. Mensen die overleven voelen zich afhankelijk van God. Het geloof in de Voorzienigheid zit diep in het bestaan hier. We sluiten ons hier van harte bij aan.